

УДК 327.7

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.64.44>

ВЗАЄМОДІЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ДЕРЖАВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Олег Кавецький

Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки,
вул. Університетська 1, 79000, Львів, Україна
<https://orcid.org/0009-0007-8043-4886>

У статті визначено та досліджено теоретичні аспекти впливу і взаємодії міжнародних організацій та держав-членів в умовах посилення глобальної взаємозалежності. Обґрунтовано, що держави відіграють вирішальну роль у формуванні та функціонуванні міжнародних організацій, які отримують легітимізацію та визнання як суб'єкти міжнародних відносин лише через волю держав і є інституційною відповіддю на зростаючі потреби в координації міждержавного співробітництва, узгодження спорів і конфліктів, встановлення спільних стандартів діяльності та поведінки.

Визначено, що для реалізації спільних цілей держави добровільно делегують міжнародним організаціям повноваження та наділяють їх компетенціями, що дає змогу приймати рішення, обов'язкові (або рекомендаційні) для держав-членів. У сукупності повноваження та компетенції забезпечують автономію міжнародних організацій як конститутивного елемента їхньої правосуб'єктності. Автономія міжнародних організацій формує інституційну основу для впливу міжнародної організації на зовнішню та внутрішню політику держав, яка, однак, є обмеженою механізмами контролю з боку держав та міжнародного права.

Як пояснювальний інструмент принципів взаємовідносин між державами та міжнародними організаціями використано *principal-agent theory*, що дало змогу з'ясувати раціональні чинники впливу міжнародних організацій на політики та стратегії держав. Визначено, що вплив міжнародних організацій на держави-члени зумовлений багатьма чинниками, а саме: типом та предметною компетенцією міжнародної організації, процедурами прийняття рішень, статусом держави-члена та її силового потенціалу, структурними характеристиками міжнародного середовища. Доведено, що об'єктивним та дієвим механізмом впливу міжнародних організацій на політику держав-членів є принцип обумовленості, заснований на наданні вигод державі за умови дотримання правил та виконання рішень організації.

Ключові слова: міжнародна організація, держава, суверенітет, делегування повноважень, компетенції міжнародних організацій, автономія, принцип обумовленості, *principal-agent theory*, глобалізація, демократизація, взаємозалежність.

Посилення взаємозалежності учасників міжнародних відносин в умовах створення глобальних ринків, міжнародного поділу праці, міжнародних режимів і одночасно нерівномірного розподілу ресурсів мотивували та формували різні моделі кооперативної поведінки, орієнтовані на спільні цілі та спільні вигоди від їхньої реалізації. Це зумовлювало потребу координації, коригування їхньої поведінки та політик для реалізації спільних і зовнішніх, і внутрішніх проблем. Задля цього держави з кінця XIX ст. свідомо створювали

© Кавецький О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

міжнародні організації як інститути багатостороннього співробітництва. Кількість міжурядових та неурядових міжнародних організацій постійно зростала. У ХХ ст., попри державоцентричність міжнародної політики, вони стали впливовими акторами міжнародних відносин.

Крім координації політики держав, міжнародні організації сприяють зменшенню зовнішніх ризиків, зниженню трансакційних витрат шляхом стандартизації правил і норм, забезпечують моніторинг їх дотримання, обмін інформацією та пропонують механізми вирішення спорів та конфліктів. Тим самим міжнародні організації пом'якшують невизначеність міжнародної співпраці в умовах анархічного середовища. В процесі еволюції системи міжнародних організацій їхні функції збільшувалися, що об'єктивно посилювало вплив на міжнародне середовище і, найголовніше, на держави, які були творцями міжнародних організацій та первинно розглядали їх лише як додаткові інструменти зовнішньої політики.

На сучасному етапі взаємодія та взаємовплив держав і міжнародних організацій є вагомим чинником не лише міжнародної політики, але й національних політичних, економічних, соціальних, культурних процесів в умовах зростаючої несамодостатності національних урядів, їхньої залежності від зовнішніх ресурсів і акторів. Викладене актуалізує дослідження цієї проблематики також в контексті участі та співпраці Української держави та громадянського суспільства з міжнародними організаціями, активізація якої в умовах російсько-української війни є критично важливою для збереження державності та продовження демократичних реформ. Це зумовлює інтерес до аналізу чинників і принципів взаємодії держав та міжнародних міжурядових організацій на сучасному етапі, що і є метою статті.

Концептуальні засади дослідження багатьох аспектів діяльності міжнародних організацій були закладені в основних теоріях міжнародних відносин. Державоцентристська теорія політичного реалізму розглядала міжнародні організації як інструмент реалізації національних інтересів та зовнішньої політики держав за межами державних кордонів. Зокрема, А. Волферс вивчав їх у контексті міждержавної співпраці та колективної безпеки як інститути, створені державами для координації інтересів і управління конфліктами, а не як автономних акторів міжнародної політики [1].

Представники ліберальної течії в теорії міжнародних відносин (Дж. Най, Р. Кохен, Дж. Розенау, С. Краснер, А.-М. Слотер) розглядали сучасні міжнародні відносини як світ транснаціональних взаємодій та управління, в якому міжнародні організації здатні не лише координувати співпрацю держав, але й впливати на їхню внутрішню політику та правові системи. Вони також акцентували увагу на зростанні ролі міжнародних неурядових організацій, які здійснювали тиск на національні уряди чи співпрацювали з ними для вирішення різноманітних проблем – екологічних, соціальних, прав людини, подолання бідності, зміни клімату тощо. Ліберальні інституціоналісти (Е. Моравчик, Дж. Айкенбері, М. Фіннемор, Дж. Раггі), які ще з другої половини ХХ ст. обґрунтовували суб'єктність міжнародних організацій в умовах глобальних трансформацій, інтерпретували міжнародні організації як сукупність правил, норм та угод, що регулюють поведінку держав на міжнародній арені у взаємозалежному світі. Різні аспекти діяльності міжнародних організацій досліджували також К. Арчер, К. Ебботт, Д. Снайдал, А. Томпсон, Т. Рейнальд, Дж. Галаротті.

В українській політичній науці розгляд міжнародних організацій відображений у працях Л. Дорош, М. Здоровги, У. Ільницької, О. Кучика, Т. Циганкової, Т. Гордєєвої, Ю. Козака, В. Ковалевського, Н. Логвінової, В. Романової, Н. Щедрової. Політологічним аспектам взаємодії держав і міжнародних організацій присвячені наукові розвідки Л. Чекаленко, Л. Новосколькової. Правові та економічні аспекти впливу міжнародних організацій на національну політику найбільш системно досліджувались у межах економічної науки та

юриспруденції (О. Шпакович, Є. Воронюк, О. Головка-Гавришева). Це зумовлює потребу аналізу політологічних аспектів проблеми, з'ясування, чи є міжнародні організації акторами внутрішньої політики держав.

Історично система міжнародних організацій сформувалася після становлення й розвитку системи суверенних держав, збільшення їхньої кількості, чинників залежності та взаємозалежності між ними. Тож міжнародні організації є результатом еволюції міжнародних систем і прагнення держав мінімізувати витрати й посилити ефективність під час вирішення зовнішніх та внутрішніх проблем, конфліктів через свідомо створені спільні організаційні структури та норми: «зростаюча потреба в управлінні міжнародною співпрацею призвела до постійного збільшення кількості та популярності міжнародних організацій і використання офіційних міжнародних угод загалом» [2, с. 175].

Безліч досліджень і визначень міжнародних організацій, попри різні теоретичні підходи, підкреслює, що вони виникають з волі суверенних держав та функціонують на договірних засадах. Тож міжнародні організації є вторинними акторами міжнародної політики, поява яких залежить від потреб держав чи національних громадських організацій (у разі створення недержавних міжнародних організацій), усвідомлення ними спільності цілей і часто – цінностей. Спільні цілі та політична воля держав до співробітництва фіксуються в установчому документі. Обов'язковими атрибутами міжнародних організацій є наявність постійних органів та власних політико-правових норм (статуту, процедур), які регулюють членство та порядок ухвалення рішень в організації. Отже, державам належить головна роль у створенні міжнародних організацій та легітимізації їхньої діяльності як учасників міжнародних відносин.

Спроможність міжнародних організацій виконувати визначені спільні цілі держав-членів та функції забезпечується делегуванням державами повноважень їм та їхнім органам, наділенням визначеною компетенцією, що фіксується в установчому документі. Делегування у широкому розумінні можна визначити як «надання двома або більше державами повноважень міжнародному органу для прийняття рішень або проведення заходів» [3, с. 3]. Компетенція міжнародної організації, яку можна коротко визначити як «сукупність її повноважень», «ґрунтується на відповідній системі взаємних зобов'язань, усталених установчим актом міжнародної міжурядової організації і практикою їх реалізації» [4, с. 63]. Отже, делегування повноважень передбачає міжнародні зобов'язання сторін, включно із зобов'язаннями держав дотримуватися рішень або дій органу міжнародної організації.

Міжнародні організації в процесі делегування повноважень набувають предметної компетенції, яка визначає сферу питань, що або підлягають регулюванню з боку організації, або передаються державами у ведення міжнародній організації; та юрисдикційної компетенції, яка визначає юридичну силу рішень та актів організації у сфері предметної компетенції. Останні поділяються на ті, що мають рекомендаційний характер для держав-членів, і ті, що володіють обов'язковою силою.

Відносини між державами та міжнародними організаціями можуть бути пояснені за допомогою *principal-agent theory* як відносини принципала та агента, де держави (принципали) делегують міжнародній організації (агенту) повноваження діяти від їхнього імені та в їхніх інтересах. Однак наявність повноважень (влади), організаційної структури, інформації та професійних кадрів (бюрократії, експертів), «об'єднаних колективним та бюрократичним інтересом організації» [5, с. 136], зумовлюють формування власних інтересів та цілей агента (в особі бюрократії), його здатність діяти на власний розсуд, перевищувати делеговані повноваження, чинити й розширювати вплив на принципалів (держав-членів).

Виникає так звана агентська проблема, коли агент, що діє від імені принципала, набуває власних цілей, які можуть не збігатися й навіть суперечити інтересам принципала.

В практиці функціонування міжнародних організацій це виявляється у відмінностях між очікуваними результатами делегування влади міжнародним організаціям та реальними наслідками для держав-членів [6, с. 3376]. Це основна проблема будь-яких відносин між принципалом і агентом, в нашому разі – між країнами-членами та міжнародною організацією. Її джерело – у ступені співпадіння/неспівпадіння інтересів двох сторін та впливі неформальних чинників і норм.

Міжнародні організації в особі міжнародних службовців, бюрократії, експертів «зацікавлені у її виживанні та зростанні через збільшення персоналу, бюджету та компетенцій» [5, с. 127]. Вони використовують ресурси організації для досягнення своїх цілей. В міжнародних організаціях, передусім численних за членством та універсальних за своєю компетенцією, проблема ускладнюється значною кількістю принципалів, які керуються своїми національними інтересами, а також централізацією адміністративного апарату, делегуванням більшої частини рішень бюрократії, що послаблює контроль держав.

Наявність добровільно делегованих державою повноважень, розгалужена інституційна структура, правила та процедури прийняття рішень, які можуть бути обов'язковими до виконання державами-членами або суттєво впливати на їхню внутрішню та зовнішню політику, дія бюрократичних груп забезпечують автономію міжнародних організацій, яка, однак, є її невід'ємною ознакою та конститутивним елементом правосуб'єктності [7, с. 63].

У широкому розумінні автономія міжнародних організацій виявляється в їхній здатності діяти відносно самостійно (але в межах делегованих повноважень), висловлюватися на міжнародному рівні, формувати власні процедури, інтерпретувати норми та впливати на поведінку держав-членів. Ж. Д'Аспремонт розуміє її як політичну незалежність міжнародних організацій, яка визначає відносини контролю, підпорядкування чи партнерства між організацією та державами-членами. Він вказує на взаємопов'язаність основних вимірів автономії, яка виявляється в політичній незалежності, тобто здатності міжнародної організації самостійно приймати рішення і діяти на міжнародному рівні, та інституційній незалежності як спроможності організації виконувати свої функції без втручання та обмежень з боку міжнародного співтовариства [7, с. 65].

Делегування, що передбачає надання повноважень міжнародній організації координувати/контролювати поведінку суверенних держав, є основою її автономії щодо держав-членів. Рівень автономії міжнародних організацій визначається їхніми установчими документами, інституційною структурою та міжнародно-політичним контекстом. Попри тенденцію до зростання автономії (як зазначено в неоліберальному дискурсі), міжнародні організації в практичній діяльності залишаються обмеженими волею держав-членів, які зберігають контроль через процедури над ключовими рішеннями, бюджетом і кадровими призначеннями. Рішення, прийняті міжнародною організацією, потребують підтримки усіх держав-членів або принаймні більшості держав. Також діяльність міжнародних організацій має відповідати вимогам міжнародного права, що також обмежує їхню автономію. Загалом автономія міжнародних організацій є структурно обмеженою: вона формується через делегування повноважень і постійно балансує між інституційною незалежністю організації та її контролем з боку держав-членів, між організаційними інтересами та національними інтересами держав-членів. За визначенням К. Аботта та Д. Снайдела, автономія міжнародних організацій «часто обмежується адміністративними та технічними питаннями, підлягає пильному нагляду з боку урядів» [8, с. 9].

Отже, автономія міжнародних організацій розглядається як добровільно делегована, функціонально обмежена, але здатна розширюватися в процесі інституційного розвитку. Це означає, що міжнародна організація в практичній площині може виходити за передбачені установчими документами межі, розширювати свої первісні повноваження у формі іманентної, домислювальної компетенції [9], які, однак, здебільшого необхідні для досягнення мети та забезпечення ефективності функціонування організації, а також посилюють її автономію.

Автономність і правові засади формування та функціонування міжнародних організацій, процедури делегування повноважень об'єктивно закладають формальні та неформальні принципи і механізми взаємозалежності та взаємовпливу держав і міжнародних організацій, в основі яких – співвідношення суверенітету держав та повноважень/автономії міжнародних організацій. Підписуючи угоди під час створення організації чи приєднання, держави-члени погоджуються дотримуватися всіх правил, рішень міжнародних організацій, що робить обов'язком для держав-членів діяти у певних ситуаціях через ці міжнародні організації. Постає питання про те, чи обмежують міжнародні організації суверенітет держав, який є основним атрибутом держави, що забезпечує верховенство влади всередині держави та її незалежність (автономію) у прийнятті рішень на міжнародному рівні.

Проте «абсолютний характер суверенітету не означає безмежної свободи дій державної влади» [10, с. 176]. На функціональному рівні ці два виміри суверенітету в глобалізованому й взаємозалежному світі не тотожні, оскільки ступінь автономії держав, тобто свобода дій у зовнішній (і частково внутрішній) політиці, завжди залежав від силового потенціалу держави та конфігурації балансу сил на міжнародній арені, а також утверджувалась в парадигмі гри з нульовою сумою. На сучасному етапі «економічна залежність, культурна диверсифікація, військова, правова та технологічна кооперація автоматично призводять до втрати автономії, а отже, до втрати суверенітету» [11, с. 141], тобто свободи дій та неефективності гри з нульовою сумою у реалізації національних стратегій. Однак якщо розглядати суверенітет як здатність національних урядів до економічних та соціальних реформ, підвищення добробуту населення, забезпечення безпеки, захисту довкілля в кооперації з урядами інших держав, зокрема в межах міжнародних організацій чи інтеграційних об'єднань, то делегування повноважень і, відповідно, втрата якоїсь частини автономії «ведуть до зміцнення змістовного суверенітету», як його називає У. Бек. «Розділений і наново з'єднаний суверенітет не послаблює, а навпаки, посилює суверенність окремих держав», – констатує вчений. Об'єднання суверенітетів винагороджується, наприклад, підвищенням безпеки та стабільності, зменшенням страхів і конфліктів, скороченням військових витрат та укріпленням технологічної кооперації» [11, с. 141].

Отже, делегування повноважень міжнародній організації має добровільний, раціональний і функціональний характер, спрямований на реалізацію національних інтересів. Держави на консенсусній основі можуть вирішувати, який обсяг своїх повноважень передавати міжнародній організації. Повноваження та компетенції, якими держави-члени наділяють міжнародну організацію, передбачають зазвичай відповідні повноваження держав у цій сфері діяльності. Так, заміщення суверенних прав держав повноваженнями міжнародної організації не відбувається, компетенція залишається спільною і для організації, і для держав-членів. Міжнародні організації не обмежують суверенітет держав більшою мірою, ніж міжнародне право, а зміцнюють його та легітимізують діяльність національних урядів, які можуть діяти ефективніше завдяки ресурсам (фінансовим, інформаційним, технологічним, тощо) міжнародної організації.

Певним винятком є наднаціональні міжнародні організації (Рада Безпеки ООН, МВФ, інтеграційні об'єднання, зокрема ЄС), яким держави передали повноваження приймати обов'язкові рішення та діяти у певних сферах, позбавивши себе свободи дій у цих сферах і добровільно обмеживши свій суверенітет. Тож наднаціональні організації володіють правом і можуть впливати на сфери та проблеми, які належать до внутрішньої компетенції держав, через створення обов'язкових правил для держав-членів, які впроваджуються у національне право шляхом ратифікації, прийняття законів. Наднаціональні міжнародні організації також формують механізми контролю та примусу щодо дотримання державами цих правил. Ключова відмінність між наднаціональною організацією та міжнародною організацією з переважно координаційними функціями полягає в обсязі автономних регуляторних повноважень, якими може користуватися цей орган. Щодо держав, то вони самі визначають сфери та обсяг повноважень, якими буде володіти організація, та через своїх представників можуть впливати на рішення організації чи коригувати їх. Крім того, жодна міжнародна організація не має в умовах анархічності міжнародного середовища достатньо правових чи примусових механізмів змусити державу-члена підкоритися рішенням міжнародної організації чи її органу. Отже, на нашу думку, вплив міжнародних організацій на політику своїх членів має умовний та обмежений характер і здійснюється переважно з волі держав.

Участь держав у міжнародних організаціях, що передбачає вплив на їхню внутрішню та зовнішню політику, переважно має раціональну мотивацію. Кожна держава мала або має різні інтереси, мотиви чи стимули для членства та підтримки міжнародної організації, а також, що важливо, діяльності через структури організації. Держави очікують вирішення проблем, які самотужки неспроможні реалізувати або для яких не мають ресурсів. Іншими словами, їхньою основною мотивацією діяти відповідно до правил організації є прагнення отримати вигоду від членства в міжнародній організації, хоча її принципи можуть обмежувати автономію держави. Коло таких проблем, як ми вже зазначили, постійно збільшується через зростаючу взаємозалежність держав, численних недержавних учасників міжнародних відносин, глобальні проблеми та виклики. Це об'єктивно робить членство держав у багатьох міжнародних організаціях привабливим. Відповідно до *principal-agent theory*, очікування вигоди чи зменшення витрат є основним стимулом не лише членства, але й сприйняття та виконання/врахування норм, юридичних зобов'язань, сформованих у межах міжнародних організацій. Саме стимули та мотиви делегування визначають взаємовідносини між державою та міжнародною організацією. Фактично держава, як принципал, має визначити співвідношення користі (виграшу) та витрат від делегування, а також бути готовою скоригувати свої інтереси і цілі, щоб гармонізувати їх з цілями, нормами та цінностями агента – міжнародної організації.

Отже, чим більше держава залежна від зовнішніх ресурсів, тим більший обсяг повноважень (суверенітету) вона готова делегувати міжнародній організації або, вступаючи до неї, погодитися на наявні умови та правила, обмеження власної автономії. Йдеться передусім про держави, що розвиваються, держави, в яких відбуваються глибокі політичні та економічні трансформації або розвиток яких позначається кризовими процесами і які не можуть вирішити ці системні проблеми без залучення зовнішніх ресурсів.

Для більшості держав принцип суверенної рівності держав-членів, поширений у діяльності великої кількості міжнародних організацій (за винятком деяких універсальних міждержавних організацій та інтеграційних об'єднань), частково пом'якшує асиметрію у відносинах між державами та вирівнює умови реалізації їхніх інтересів, створюючи можливості для менших країн, які були б неможливими, якби відносини встановлювалися лише на міждержавному рівні.

Отже, сила, потенціал держави значною мірою опосередковують мотиви та стимули для делегування повноважень та дотримання статутних вимог і правил, цінностей та рішень органів міжнародних організацій. Великі держави також мають змогу в межах міжнародних організацій легітимізувати досягнення своїх цілей, довести, що вони діють відповідно до міжнародних норм. Тож вони отримують більше важелів впливу, коли висувають питання через міжнародні організації, ніж коли діють односторонньо, що часто супроводжується репутаційними втратами. Відзначимо, що й в інституційній структурі багатьох міжнародних організацій (наприклад, ООН, МВФ) знаходять відображення структурні принципи міжнародної системи, що дає змогу великим державам впливати на рішення органів міжнародних організацій, формувати їхню політику відповідно до своїх інтересів. Це знижує їхню інституційну незалежність та обмежує автономні дії, особливо у сфері безпеки, спонукає інші держави узгоджувати з ними свої інтереси. Наприклад, США мають значну кількість голосів у МВФ, що корелює з їхнім економічним впливом і приводить до політики, яка часто відображає уподобання США поза межами того, що можна було б очікувати на основі формальних процедур голосування. Зауважимо, що сильні впливові держави можуть використовувати не лише формальні, але й неформальні механізми впливу на прийняття рішень в організаціях для своїх інтересів і реалізації власної політики, що є впливом реальних відносин та ієрархій.

Попри різні типи міжнародних організацій, обсяг їхньої компетенції та наявність інституційних чи неформальних механізмів впливу на держави-члени, більшість досягає цього через принцип умовленості (*conditionality*). В широкому розумінні він означає надання вигод за умов дотримання правил та виконання рішень організації. Міжнародні організації зумовлюють членство, співробітництво чи надання допомоги державам-членам різними вимогами, які можуть стосуватися фінансової стабільності, демократичних принципів управління, поваги до прав людини тощо. Дія принципу умовленості також супроводжується покараннями за недотримання правил – санкціями, виключенням з організації.

З другої половини ХХ ст. принцип умовленості був інструментом лібералізації та демократизації суспільних процесів у країнах, що розвиваються, перехідних суспільствах, які були критично залежними від зовнішніх ресурсів. У контексті посилення взаємозалежності актуальними для багатьох держав стало вироблення та забезпечення дотримання правил глобальної торгівлі, регулювання глобальних ринків у різних сферах, дотримання міжнародних стандартів праці тощо. Через створення відповідних міжнародних організацій – МВФ, Світовий Банк, СОТ (так звана Бреттон-Вудська система) – вони юридично зафіксували цей принцип в їхніх установчих документах. В інтеграційних об'єднаннях, зокрема ЄС, принцип умовленості став стратегією надання винагород державам (фінансової допомоги, отримання асоційованого членства), які прагнули повноправного членства, але за умов виконання вимог.

Однак у більшості міжнародних організацій принцип умовленості діє як результат інтерпретації умов членства та правил організації і не ґрунтується на інституційній системі вимог та покарань. У цьому сенсі на сучасному етапі розрізняють негативну та позитивну зумовленість у функціонуванні міжнародної організації [12, с. 99]. Остання, на протигагу негативній умовленості, не як розглядається інструмент примусу, а лише як механізм зміни поведінки чи політики держав через вплив на сприйняття витрат і вигід для них. Це складніший інструмент впливу міжнародних організацій на держави, який розглядається як добровільна адаптація до вимог організації, що підкріплена винагородою через зовнішні стимули.

Міжнародні організації використовують принцип обумовленості – отримання винагород в обмін на дотримання вимог – для спрямування політики держав-членів. Це дає змогу все більше залучати міжнародні організації до формування та реалізації внутрішніх стратегій багатьох держав.

Отже, можемо констатувати, що розвиток міжнародних організацій в умовах посилення взаємозалежності держав зумовив формування принципів та інструментів їхнього впливу на трансформаційні процеси та внутрішню політику держав-членів. Створені державами міжнародні організації розглядалися ними інструментально, але згодом набули спроможності впливати на поведінку держав шляхом правил, процедур та механізмів контролю. Як наслідок, міжнародні організації трансформувалися в автономних акторів, здатних змінювати поведінку самих держав. Реальні практики впливу/взаємовпливу міжнародних організацій та держав зумовлені багатьма чинниками, а саме: типом та предметною компетенцією міжнародної організації, процедурами прийняття рішень, статусом держави-члена та її потенціалу, структурними характеристиками міжнародного середовища. Саме вони визначають результати взаємного впливу в кожному конкретному випадку.

Список використаної літератури

1. Wolfers A. *Discord and Collaboration: Essays on International Politics*. Baltimore : The Johns Hopkins Press, 1962. 283 p.
2. Hafner-Burton E.M., Stein J. von, E. Gartzke. International Organizations Count. *Journal of Conflict Resolution*. 2008. Vol. 52. Issue 2. P. 175–188.
3. Bradley Curtis A., Kelley Judith G. The Concept of International Delegation. *Law and Contemporary Problems*. 2008. Vol. 71. Issue 1. P. 1–36.
4. Головка-Гавришева О. Компетенція міжнародних міждержавних організацій і суверенітет держави у сучасному міжнародному праві. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 115. Ч. II. С. 57–65.
5. Vaubel R. Principal-Agent Problems in International Organizations. *The Review of International Organizations*. 2006. Vol. 1. P. 125–138.
6. Lippia A. Delegation of Power: Agency Theory. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences* / eds. N.J. Smelser, P.B. Baltes. Oxford, UK : Elsevier Science Ltd. 2001. Vol. 5. P. 3375–3377.
7. D'Aspremont J. The Multifaceted Concept of Autonomy of International Organizations and International Legal Discourse. *International Organizations and the Idea of Autonomy: Institutional Independence in the International Legal Order* / eds. R. Collins, N.D. White. London : Routledge, 2011. P. 63–86.
8. Abbott K.W., Snidal D. Why States Act through Formal International Organizations. *Journal of Conflict Resolution*. 1998. Vol. 42. Issue 3. P. 3–32.
9. Шуміленко А., Осельська Ю. Концепція «домислюваної компетенції» міжнародних міждержавних організацій у сучасному міжнародному праві. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: Юридична*. 2012. Вип. 4. С. 134–144.
10. Кармазіна М. Суверенітет: еволюція витлумачення поняття та розвитку явища. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Кураса НАН України*. 2013. Вип. 3 (65). С. 164–189.
11. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / пер. з нім. О. Юдіна. Київ : Ніка-Центр, 2011. 408 с.
12. Koch S. A Typology of Political Conditionality Beyond Aid: Conceptual Horizons Based on Lessons from the European Union. *World Development*. 2015. November. Vol. 75. P. 97–108.

INTERACTION BETWEEN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND STATES: THEORETICAL ASPECTS

Oleh Kavetskyi

Ivan Franko National University of Lviv,

Faculty of Philosophy, Department of Theory and History of Political Science,

1 Universytetska St., 79000, Lviv, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0007-8043-4886>

The article identifies and explores theoretical aspects of the influence and interaction of international organizations and member states in the context of increasing global interdependence. It is argued that states play a decisive role in the formation and functioning of international organizations, which receive legitimization and recognition as subjects of international relations only through the will of states and are an institutional response to the growing needs for coordinating interstate cooperation, reconciling disputes and conflicts, and establishing common standards of activity and behavior.

It is determined that in order to achieve common goals, states voluntarily delegate powers to international organizations and grant them competencies, which allows them to make decisions that are binding (or recommendatory) for member states. Taken together, powers and competencies ensure the autonomy of international organizations as a constitutive element of their legal personality. The autonomy of international organizations forms the institutional basis for the influence of an international organization on the foreign and domestic policies of states, which, however, is limited by control mechanisms on the part of states and international law.

As an explanatory tool for the principles of relations between states and international organizations, the principal-agent theory was used, which made it possible to clarify the rational factors of the influence of international organizations on the policies and strategies of states. It was determined that the influence of international organizations on member states is determined by many factors: the type and subject competence of the international organization, decision-making procedures, the status of the member state and its force potential, the structural characteristics of the international environment. It is proved that an objective and effective mechanism for the influence of international organizations on the policies of member states is the principle of conditionality, based on the provision of benefits to the state subject to compliance with the rules and implementation of the organization's decisions.

Key words: international organization, state, sovereignty, delegation of powers, competences of international organizations, autonomy, principle of conditionality, principal-agent theory, globalization, democratization, interdependence.

Дата першого надходження статті до видання: 22.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026